

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (ôsma komora)

z 26. júna 2019*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Smernica 93/13/EHS – Exekučné konanie týkajúce sa pohľadávky z hypotéky – Priamo vykonateľná notárska zápisnica – Súdne preskúmanie nekalých podmienok – Odklad exekúcie – Nedostatok právomoci sudcu rozhodujúceho o návrhu na nariadenie exekúcie – Ochrana spotrebiteľa – Zásada efektivity – Konformný výklad“

Vo veci C-407/18,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Višje sodišče v Mariboru (Odvolací súd Maribor, Slovinsko) zo 6. júna 2018 a doručený Súdnemu dvoru 21. júna 2018, ktorý súvisí s konaním:

Aleš Kuhar,

Jožef Kuhar

proti

Addiko Bank d.d.,

SÚDNY DVOR (ôsma komora),

v zložení: predseda ôsmej komory F. Biltgen, sudcovia C. G. Fernlund a L. S. Rossi (spravodajkyňa),

generálny advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- slovinská vláda, v zastúpení: B. Jovin Hrastnik, splnomocnená zástupkyňa,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Kocjan a N. Ruiz García, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: slovinčina.

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánmi Alešom Kuhar a Jožefom Kuhar a bankou Addiko Bank d.d., so sídlom v Slovinsku, vo veci exekúcie vedenej na vymoženie pohľadávky vyplývajúcej zo zmluvy o hypotekárnom úvere uzavretej vo forme priamo vykonateľnej notárskej zápisnice.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Článok 3 smernice 93/13 stanovuje:

„1. Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery [ak v rozpore s požiadavkou dobrej viery – *neoficiálny preklad*] spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode [v neprospech – *neoficiálny preklad*] spotrebiteľa.

2. Podmienka sa nepovažuje za individuálne dohodnutú, ak bola navrhnutá vopred [vopred vypracovaná – *neoficiálny preklad*] a spotrebiteľ preto nebol schopný ovplyvniť podstatu podmienky [jej obsah – *neoficiálny preklad*], najmä v súvislosti s predbežne formulovanou štandardnou zmluvou.

...“

- 4 Článok 4 tejto smernice uvádza:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť [nekalá povaha – *neoficiálny preklad*] zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená [ktoré sú predmetom zmluvy, – *neoficiálny preklad*] a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.

2. Hodnotenie nekalej povahy podmienok sa nevzťahuje ani k definícii hlavného predmetu zmluvy ani na primeranú cenu a úhradu na jednej strane, ako aj tovar alebo služby dodávané výmenným spôsobom na druhej strane, pokiaľ tieto podmienky sú zrozumiteľné [Posúdenie nekalej povahy podmienok sa nevzťahuje ani na definíciu hlavného predmetu zmluvy, ani na primeranosť medzi cenou a odmenou na jednej strane a službami alebo tovarmi, ktoré sa majú dodať ako protihodnota na druhej strane, pokiaľ sú tieto podmienky formulované jasne a zrozumiteľne – *neoficiálny preklad*].“

- 5 Článok 5 uvedenej smernice je formulovaný takto:

„V prípade zmlúv, v ktorých sú všetky alebo niektoré podmienky ponúkané spotrebiteľovi v písomnej forme, musia byť vždy tieto podmienky vypracované [formulované jasne a – *neoficiálny preklad*] zrozumiteľne. Keď existuje pochybnosť o zmysle podmienky, prednosť má výklad priaznivejší pre spotrebiteľa. ...“

6 Článok 6 ods. 1 tej istej smernice stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

7 Podľa článku 7 ods. 1 smernice 93/13:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže [konkurentov – *neoficiálny preklad*] existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislemu [ďalšiemu – *neoficiálny preklad*] uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených [uzatváraných – *neoficiálny preklad*] so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

Slovinské právo

Zákon o ochrane spotrebiteľov

8 Zákon o varstvu potrošnikov (Zákon o ochrane spotrebiteľov, *Uradni list RS*, č. 98/04) vo svojom § 23 uvádza:

„Podnik nemôže voči spotrebiteľovi použiť nekalé zmluvné podmienky.

Zmluvné podmienky uvedené v predchádzajúcom odseku sú neplatné.“

9 § 24 prvý odsek tohto zákona uvádza:

„Zmluvné podmienky sa považujú za nekalé, ak v neprospech spotrebiteľa spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán, ak spôsobujú neoprávnené znevýhodnenie spotrebiteľa pri plnení zmluvy, ak spôsobujú, že plnenie zmluvy sa výrazne líši od toho, čo mohol spotrebiteľ dôvodne očakávať, alebo ak odporujú zásadám dobrej viery a poctivého jednania.“

Zákon o exekúcii a zabezpečovacích opatreniach

10 Zákon o izvršbi in zavarovanju (zákon o exekúcii a zabezpečovacích opatreniach, *Uradni list RS*, č. 3/07) vo svojom § 9 uvádza:

„Proti prvostupňovému rozhodnutiu je možné podať odvolanie, ak zákon neustanovuje inak.

Opravným prostriedkom dlžníka voči príkazu na vykonanie exekúcie, ktorým sa vyhovel návrhu na nariadenie exekúcie, je námietka.

...

Proti rozhodnutiu o námietke je možné podať odvolanie.

...“

11 § 15 tohto zákona stanovuje:

„Na konania o exekúcii a zabezpečovacích opatreniach sa primerane uplatnia ustanovenia Zakon o pravdnem postopku [(Občiansky súdny poriadok, *Uradni list RS*, č. 73/07)] ak tento zákon alebo iný zákon nestanovujú inak.“

12 § 17 prvý a druhý odsek uvedeného zákona stanovujú:

„Sudca nariadi exekúciu na základe exekučného titulu.

Exekučný titul predstavujú:

(1) vykonateľné súdne rozhodnutie a vykonateľný súdny zmier;

(2) vykonateľná notárska zápisnica...“

13 Podľa znenia § 55 prvého odseku toho istého zákona:

„Proti príkazu na vykonanie exekúcie možno podať námietku založenú na dôvodoch brániacich exekúcii, konkrétne:

...

(2) ak titul, na základe ktorého bol vydaný príkaz na vykonanie exekúcie, nie je exekučným titulom alebo verejnou listinou;

...“

14 § 71 zákona o exekúcii a zabezpečovacích opatreniach stanovuje:

„Súd môže na žiadosť dlžníka exekúciu úplne alebo čiastočne odložiť, ak dlžník hodnoverne preukáže, že bezprostredný výkon exekúcie by mu spôsobilo nenapraviteľnú alebo ťažko napraviteľnú ujmu a táto ujma by bola závažnejšia než ujma, ktorú by pri odklade exekúcie mohol utrpieť veriteľ, a to v týchto prípadoch:

...

(5) ak bola podaná žaloba na vyhlásenie neplatnosti právneho úkonu uvedeného v priamo vykonateľnej notárskej zápisnici, na základe ktorej sa vyhovel návrhu na nariadenie exekúcie;

...

Bez toho, aby bol dotknutý predchádzajúci odsek, sudca môže na žiadosť dlžníka a na základe osobitných oprávnených dôvodov odložiť exekúciu aj v iných prípadoch, avšak najviac na tri mesiace a len jeden raz.

Na návrh veriteľa sudca podmieni odklad výkonu exekúcie zložením zábezpeky zo strany dlžníka, pokiaľ to neohrozí životné podmienky dlžníka alebo jeho rodinných príslušníkov. Ak dlžník nezloží záruku v lehote stanovenej sudcom, ktorá nemôže byť dlhšia ako 15 dní, žiadosť o odklad exekúcie sa považuje za vzatú späť.“

Občiansky súdny poriadok

15 § 3 tretí odsek bod 1 občianskeho súdneho poriadku stanovuje:

„Súd neprihliadne na úkon strany konania:

(1) ktorý je v rozpore s verejným poriadkom.“

Notársky poriadok

16 Zakon o notariatu (Notársky poriadok, *Uradni list RS*, č. 2/07) vo svojom § 4 stanovuje:

„Notárska zápisnica obsahujúca záväzok niečo dať, konať, nekonať alebo strpieť, ktorý môže byť predmetom dohody, je exekučným titulom, ak dlžník v rovnakej alebo v osobitnej notárskej zápisnici vyjadril výslovný súhlas s priamou vykonateľnosťou a daný záväzok je vymáhateľný.“

17 § 42 tohto zákona stanovuje:

„Pred spísaním notárskej zápisnice je notár povinný strany zrozumiteľne poučiť o obsahu a právnych dôsledkoch právneho úkonu alebo prejavov vôle, ktoré majú byť vykonané, a je povinný upozorniť strany na známe a obvyklé riziká, ktoré sú spojené s takýmto právnym úkonom alebo prejavom vôle. Notár je tiež povinný upozorniť strany na prípadné ďalšie okolnosti týkajúce sa zamýšľaného právneho úkonu, ak sú mu známe.... Rovnako je tiež povinný odradiť strany od použitia nejasných, nezrozumiteľných alebo nejednoznačných výrazov a upozorniť ich na prípadné právne dôsledky použitia takých výrazov. Ak strany tieto výrazy ponechajú, je povinný ich v notárskej zápisnici uviesť, pričom však zároveň uvedie, že strany pred ich použitím varoval.“

Zákon o bezplatnej právnej pomoci

18 Zakon o bezplatnej právnej pomoci (zákon o bezplatnej právnej pomoci) v § 8 štvrtej zarážke uvádza:

„Bezplatná právna pomoc podľa tohto zákona sa neprizná:

...

– ak je žiadateľom dlžník v exekučnom konaní začatom na základe exekučného titulu podľa zákona o exekúcii a zabezpečovacích opatreniach, okrem prípadu, keď dlžník dôveryhodne preukáže existenciu dôvodov na podanie námietky proti exekúcii, ktoré podľa ustanovení zákona o exekúcii a zabezpečovacích opatreniach bránia exekúcii.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

19 Páni A. Kuhar a J. Kuhar uzavreli s bankou Addiko Bank hypotekárnu zmluvu na financovanie nákupu domu vo forme priamo vykonateľnej notárskej zápisnice (ďalej len „predmetná notárska zápisnica“). Úver bol vyjadrený vo švajčiarskych frankoch (CHF), avšak A. Kuhar a J. Kuhar boli povinní hradiť mesačné splátky v eurách podľa referenčného výmenného kurzu Európskej centrálnej banky (ECB) platného k dátumu platby. Úroková sadzba bola naviazaná na šesťmesačnú úrokovú sadzbu švajčiarskeho franku LIBOR CHF.

20 Vzhľadom na to, že sa A. Kuhar a J. Kuhar ocitli v omeškaní, Addiko Bank podala na základe predmetnej notárskej zápisnice na Okrajno sodišče v Gornji Radgoni (Okresný súd Gornja Radgona, Slovinsko) návrh na nariadenie exekúcie tejto notárskej zápisnice.

- 21 Uvedený súd vyhovel návrhu na nariadenie exekúcie na celkovú sumu 128 765,66 eura.
- 22 V námietke, ktorú A. Kuhar a J. Kuhar bez zastúpenia advokátom podali na uvedenom súde proti uzneseniu o nariadení exekúcie, uviedli, že Addiko Bank ich riadne neupozornila na kurzové riziko, v dôsledku čoho uzavreli zmluvu obsahujúcu niektoré nekalé podmienky, na základe ktorých sú povinní splatiť sumu značne prevyšujúcu výšku úveru, ktorý im bol poskytnutý.
- 23 Okrajno sodišče v Gornji Radgoni (Okresný súd Gornja Radgona) zamietol túto námietku v podstate z dôvodu, že A. Kuhar a J. Kuhar sú povinní splniť záväzok vyplývajúci z predmetnej notárskej zápisnice, pričom skutočnosť, či ich Addiko Bank náležite neupozornila na kurzové riziko, nie je relevantná.
- 24 A. Kuhar a J. Kuhar aj naďalej bez zastúpenia advokátom podali na vnútroštátny súd, Višje sodišče v Mariboru (Odvolací súd Maribor, Slovinsko), odvolanie, ktorým sa domáhali zrušenia uznesenia o nariadení exekúcie.
- 25 Ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, vnútroštátny súd už medzičasom v medzitýmnom rozhodnutí konštatoval, že zmluvná podmienka uvedená v predmetnej notárskej zápisnici, podľa ktorej aj keď je úrok naviazaný na cudziu menu, musí byť splatený v eurách, má nekalú povahu, pretože nestanovuje žiadne primerané obmedzenie kurzového rizika. Hoci sa táto podmienka týkala hlavného predmetu zmluvy, podľa vnútroštátneho súdu nebola pre A. Kuhara a J. Kuhara jasná ani zrozumiteľná. Vnútroštátny súd sa všeobecnejšie domnieva, že aj keď neexistencia obmedzenia kurzového rizika môže mať nepriaznivý vplyv tak na spotrebiteľov, ako aj na banku, stále existuje značná nerovnováha medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, a to už len z toho dôvodu, že banka ako finančná inštitúcia značnej veľkosti má zjavne oveľa viac prostriedkov na to, aby mohla takémuto riziku čeliť, pričom sa na tento účel môže opierať o špecializované znalosti, relevantné údaje a odborné skúsenosti v danej oblasti. Navyše sa vnútroštátny súd domnieva, že rozumný spotrebiteľ sa pri uzavretí úverovej zmluvy na účely financovania zaobstarania nehnuteľnosti určenej na bývanie nechce vystaviť neobmedzenému kurzovému riziku, ktoré by pre neho mohlo mať škodlivé a trvalé ekonomické dôsledky. Naopak, ak by mohol s bankou vyjednávať v rovnom postavení a banka by ho riadne informovala, taký spotrebiteľ by sa zmluvne zaviazal len vtedy, ak by súčasťou úverovej zmluvy bolo primerané obmedzenia takéhoto rizika.
- 26 Vnútroštátny súd si kladie otázku, či súdu, ktorý rozhoduje o návrhu na nariadenie exekúcie na základe zmluvy o hypotekárnom úvere, ak zistí, že táto zmluva obsahuje nekalé podmienky, prislúcha zakázať, a to prípadne aj bez návrhu, v tomto štádiu konania uplatnenie takejto podmienky, alebo či takéto rozhodnutie spadá do posúdenia súdu rozhodujúceho vo veci samej, na ktorý sa prípadne môže obrátiť spotrebiteľ v rámci samostatného konania.
- 27 V tejto súvislosti vnútroštátny súd najprv uvádza, že v súlade so zásadou efektivity práva Únie, ako je vykladaná judikatúrou Súdneho dvora, platí, že vnútroštátne procesné pravidlá, ktoré sa týkajú právoplatnosti rozhodnutej veci súdnych rozhodnutí, nemôžu súdu, ktorý rozhoduje o návrhu na nariadenie exekúcie, nadmerne sťažovať odmietnutie uplatnenia nekalých podmienok. V prípade slovinského práva by bol pritom príslušný súd v rámci konania o exekúciu začatého na základe priamo vykonateľnej notárskej zápisnice konfrontovaný s procesnými pravidlami takejto povahy. Podľa vnútroštátneho súdu ide konkrétnejšie o ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sa týkajú uplatňovania zásady formálnej zákonnosti a zákonných podmienok pre odklad exekúcie, ako ich stanovuje zákon o exekúcii a zabezpečovacích opatreniach.
- 28 Pokiaľ ide o zásadu formálnej zákonnosti, vnútroštátny súd uvádza, že podľa zaužívaného výkladu slovinského práva nemôže súd odmietnuť exekúciu, keďže podľa tejto zásady sa jeho preskúmanie obmedzuje na overenie, či pri vyhotovení verejnej listiny, z ktorej vyplýva existencia úverovej zmluvy, ktorej exekúcia sa navrhuje, boli dodržané formálne náležitosti stanovené platnou právnou úpravou. Súdu, ktorému bol podaný návrh na nariadenie exekúcie na základe notárskej zápisnice, akou je

predmetná notárska zápisnica, je preto podľa vnútroštátneho súdu z hľadiska porušenia zásady efektivity v podstate v podobnej situácii, ako bola situácia vo veci, ktorá viedla k vydaniu uznesenia zo 14. novembra 2013, Banco Popular Español a Banco de Valencia (C-537/12 a C-116/13, EÚ:C:2013:759).

- 29 Vnútroštátny súd ďalej uvádza, že slovinské právo nestanovuje odklad exekúcie, ak spotrebiteľ podá žalobu o neplatnosť založenú na existencii nekalej podmienky v zmluve, ktorú uzavrel s predajcom alebo dodávateľom. Odklad exekúcie podľa § 71 prvého a druhého odseku zákona o exekúcii a zabezpečovacích opatreniach je prípustný iba z výnimočných dôvodov na základe odôvodneného návrhu dlžníka a pri splnení veľmi prísnych podmienok, ktoré sa týkajú existencie nenapraviteľnej alebo len ťažko napraviteľnej ujmy, ktorá podľa ustálenej judikatúry slovinských súdov nemôže vzniknúť v dôsledku uskutočnenia exekúcie ako takej.
- 30 Vnútroštátny súd ďalej podotýka, že dlžník, proti ktorému smeruje exekúcia, spravidla nemôže využiť bezplatnú právnu pomoc a nemá ani prostriedky na právne zastúpenie, v dôsledku čoho nie je vo väčšine prípadov v takomto konaní zastúpený advokátom. Existuje teda nezanedbateľné riziko, že dlžník v dôsledku neznalosti nepodá žiadny návrh na odklad exekúcie, prípadne, že tento návrh formuluje natoľko nedostatočným spôsobom, že bude odsúdený na neúspech. Možnosť dlžníka domôcť sa ochrany svojich práv, ktorá už je v každom prípade výrazne obmedzená, ďalej sťažuje právo veriteľa požiadať dlžníka o zloženie zábezpeky. Podľa § 71 tretieho odseku zákona o exekúcii a zabezpečovacích opatreniach sa totiž v prípade, že dlžník takúto zábezpeku nezloží, predpokladá, že návrh na odklad exekúcie bol vzatý späť.
- 31 Vnútroštátny súd sa napokon domnieva, že slovinské súdy by na to, aby dodržali zásadu efektivity práva Únie, mohli vykladať zásadu formálnej zákonnosti uvedenú v bode 28 tohto rozsudku voľnejšie, čím by sa súdu, ktorý rozhoduje o návrhu na odklad exekúcie umožnilo aj bez návrhu v tomto štádiu konania overiť nekalú povahu danej podmienky. Počas poslednej uvedenej fázy by totiž súd mal v plnej miere overiť všetky rozhodné právne okolnosti, vrátane tých, ktoré sú medzi účastníkmi sporné. Okrem toho by podľa vnútroštátneho súdu bolo vhodnejšie vykonať meritórne preskúmanie notárskej zápisnice, než klasických exekučných titulov vydávaných súdmi. Navyše § 4 Notárskeho poriadku podľa vnútroštátneho súdu stanovuje, že dlžník musí výslovne súhlasiť s priamou vykonateľnosťou tohto exekučného titulu, čím je podľa neho vylúčené, aby bolo možné obchádzať ustanovenia verejného poriadku, ako sú ustanovenia v oblasti ochrany spotrebiteľa pred nekalými podmienkami, získaním súhlasu dlžníka. Na základe takéhoto výkladu by súd, ktorý rozhoduje o návrhu na nariadenie exekúcie, preto mohol aj bez návrhu odmietnuť exekúciu notárskej zápisnice, ako je predmetná notárska zápisnica, v prípade ktorej bol súhlas dlžníka získaný v rozpore s ustanoveniami verejného poriadku.
- 32 Vzhľadom na to, že v súčasnosti väčšina slovinských súdov zastáva striktný a reštriktívny výklad zásady formálnej zákonnosti, si však vnútroštátny súd kladie otázku, či je takýto výklad v súlade so zásadou efektivity práva Únie uplatnenou na smernicu 93/13.
- 33 Za týchto okolností Višje sodišče v Mariboru (Odvolací súd Maribor) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Má sa smernica Rady 93/13... vykladať vzhľadom na zásadu efektivity práva Európskej únie v tom zmysle, že súd rozhodujúci o návrhu na nariadenie exekúcie je v rámci exekučného konania povinný z úradnej povinnosti tento návrh zamietnuť v dôsledku nekalej podmienky uvedenej v priamo vykonateľnej notárskej zápisnici (exekučný titul) v prípade, keď tak ako vo veci samej procesné predpisy členského štátu nepriznávajú súdu skutočnú možnosť odložiť exekúciu (na návrh dlžníka alebo z úradnej povinnosti) do vydania konečného rozhodnutia vo veci nekalej povahy danej podmienky vyhláseného na záver sporového konania o návrhu podanom dlžníkom ako spotrebiteľom?“

O prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 34 Slovínská vláda najprv vyjadruje pochybnosti o prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Táto vláda uvádza, že vnútroštátny súd sa domnieva, že môže aj bez návrhu brániť uplatňovaniu nekalých podmienok, ktoré sú obsiahnuté v notárskej zápisnici, ako je predmetná notárska zápisnica, pretože slovinské procesné právo neumožňuje dočasný odklad exekúcie. Podľa slovinskej vlády však A. Kuhar a J. Kuhar v čase podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania nespĺnili procesné podmienky, aby im podľa vnútroštátnej právnej úpravy mohol byť taký odklad priznaný, pretože nepodali žalobu vo veci samej, ktorou by sa domáhali neplatnosti zmluvných podmienok, a preto nevznikla otázka odkladu exekúcie.
- 35 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora článok 267 ZFEÚ poskytuje vnútroštátnym súdom veľkú diskrečnú právomoc obrátiť sa na Súdny dvor, ak sa domnievajú, že vec, o ktorej rozhodujú, nastoľuje otázky týkajúce sa výkladu ustanovení práva Únie potrebných na rozhodnutie sporu, ktorý im bol predložený, pričom sú oprávnené využiť túto možnosť v ktoromkoľvek okamihu konania, keď to považujú za vhodné (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. októbra 2010, Elčinov, C-173/09, EU:C:2010:581, bod 26, ako aj zo 14. novembra 2018, Memoria a Dall'Antonia, C-342/17, EU:C:2018:906, bod 33 a citovanú judikatúru).
- 36 Súdny dvor tiež opakovane pripomenul, že pre otázky vnútroštátnych súdov týkajúce sa práva Únie platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor teda môže odmietnuť rozhodovať o takýchto otázkach len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad predpisu Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými ani právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené (rozsudok z 10. decembra 2018, Wightman a i., C-621/18, EU:C:2018:999, bod 27 a citovaná judikatúra).
- 37 Súdny dvor tiež rozhodol, že v rámci spolupráce zavedenej v článku 267 ZFEÚ mu neprislúcha preverovať, či rozhodnutie vnútroštátneho súdu bolo prijaté v súlade s vnútroštátnymi pravidlami o organizácii súdov a o súdnych konaniach (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. decembra 2018, Wightman a i., C-621/18, EU:C:2018:999, bod 30 a citovanú judikatúru).
- 38 V prejednávanej veci je potrebné konštatovať, že tvrdenie, ktoré uvádza slovinská vláda, aby preukázala hypotetickú povahu návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý predložil vnútroštátny súd rozhodujúci o návrhu na nariadenie exekúcie týkajúcej sa hypotekárneho úveru, vychádza z úvah, ktoré súvisia s dodržaním procesných pravidiel vnútroštátneho práva, a konkrétnejšie okolnosti, že dlžníci vo veci samej nepodali podľa slovinského práva k okamihu predloženia návrhu na začatie prejudiciálneho konania žalobu vo veci samej, ktorou by sa domáhali konštatovania neplatnosti zmluvných podmienok obsiahnutých v predmetnej notárskej zápisnici, ktoré podľa nich majú nekalú povahu.
- 39 Ako pritom vyplýva z bodov 35 a 37 tohto rozsudku, návrh na začatie prejudiciálneho konania nemožno vyhlásiť za neprípustný z dôvodu, že pri jeho predložení neboli správne zohľadnené vnútroštátne pravidlá upravujúce organizáciu súdov a súdne konanie, ani z dôvodu, že v rámci vnútroštátneho konania bol prípadne podaný predčasne.
- 40 Z toho vyplýva, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je prípustný.

O prejudiciálnej otázke

- 41 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má smernica 93/13 s ohľadom na zásadu efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá vnútroštátnemu súdu rozhodujúcemu o návrhu na nariadenie exekúcie na základe zmluvy

o hypotekárnom úvere uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom vo forme priamo vykonateľnej notárskej zápisnice, neumožňuje či už na návrh spotrebiteľa alebo bez návrhu preskúmať, či podmienky obsiahnuté v takejto zápisnici nemajú nekalú povahu v zmysle tejto smernice, a z tohto dôvodu odložiť navrhovanú exekúciu.

- 42 Na úvod je potrebné uviesť, že vnútroštátny súd sa Súdneho dvora nepýta na výklad článkov 3 až 5 smernice 93/13, ktoré mu umožňujú preskúmať prípadnú nekalú povahu podmienok úverovej zmluvy, ktorá je obsahom predmetnej notárskej zápisnice a na základe ktorej sa navrhuje výkon exekúcie. Ako vyplýva z bodu 25 tohto rozsudku, vnútroštátny súd už v medzitýmnom rozhodnutí konštatoval nekalú povahu podmienok uvedenej zmluvy, takže Súdnemu dvoru už neprináleží, aby túto okolnosť v rámci konania podľa článku 267 ZFEÚ spochybňoval.
- 43 Vzhľadom na tento predpoklad je potrebné zdôrazniť, že podľa článku 6 ods. 1 smernice 93/13 členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa.
- 44 Okrem toho je potrebné pripomenúť, že vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu, na ktorom spočíva ochrana spotrebiteľov, ktorí sa voči predajcom alebo dodávateľom nachádzajú v nevýhodnejšom postavení, smernica 93/13, ako vyplýva z jej článku 7 ods. 1 v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením, ukladá členským štátom povinnosť stanoviť primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili ďalšiemu uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatváraných so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, bod 40 a citovanú judikatúru).
- 45 Aj keď Súdny dvor už z viacerých hľadísk a vzhľadom na požiadavky článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13 vymedzil spôsob, akým má vnútroštátny súd zabezpečiť ochranu práv, ktoré spotrebiteľom vyplývajú z tejto smernice, nič to nemení na skutočnosti, že právo Únie v zásade neharmonizuje konania uplatniteľné na skúmanie údajne nekalej povahy zmluvnej podmienky a že tieto konania teda patria do vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov (rozsudok z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, bod 57).
- 46 Preto pri neexistencii harmonizácie vnútroštátnych mechanizmov núteného výkonu patria podrobnosti ich fungovania do vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov na základe zásady ich procesnej autonómie. Tieto spôsoby však musia vyhovovať dvojitej podmienke spočívajúcej v tom, že nesmú byť menej výhodné ako tie, ktorými sa spravujú podobné situácie vo vnútroštátnom práve (zásada ekvivalencie), a nesmú v praxi znemožňovať alebo príliš sťažovať výkon práv poskytnutých spotrebiteľom právom Únie (zásada efektivity) (rozsudok z 18. februára 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, bod 40 a citovaná judikatúra).
- 47 Pokiaľ ide najprv o zásadu ekvivalencie, ktorá nie je predmetom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, je potrebné uviesť, že ako uviedla Komisia vo svojich písomných pripomienkach, Súdny dvor nedisponuje žiadnou skutočnosťou, ktorá by mohla spochybniť súlad vnútroštátnej právnej úpravy, o ktorú ide vo veci samej, s touto zásadou.
- 48 Pokiaľ ide následne o zásadu efektivity, podľa ustálenej judikatúry sa otázka, či vnútroštátne procesné ustanovenie znemožňuje alebo nadmerne sťažuje uplatňovanie práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Únie, musí skúmať s prihliadnutím na postavenie tohto ustanovenia v celom konaní, na priebeh konania a jeho osobitosti na rôznych stupňoch vnútroštátnych súdov. Z tohto hľadiska treba v prípade potreby zohľadniť zásady, ktoré sú základom vnútroštátneho súdneho systému, ako sú napríklad ochrana práva na obranu, zásada právnej istoty a riadny priebeh konania (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 1. októbra 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, bod 51, ako aj z 18. februára 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, body 43 a 44).

- 49 Vzhľadom na túto judikatúru je potrebné overiť, či vnútroštátna procesná úprava, o akú ide vo veci samej, narušuje účinnosť ochrany, ktorú smernica 93/13 priznáva spotrebiteľom.
- 50 V tejto súvislosti v prejednávanej veci z opisu slovinského práva, ktorý poskytol vnútroštátny súd, vyplýva, že úprava exekúcie v slovinskom práve sa vyznačuje nasledujúcimi charakteristikami:
- súd rozhodujúci o nariadení exekúcie na základe zmluvy o hypotekárnom úvere, ktorá bola uzavretá vo forme priamo vykonateľnej notárskej zápisnice, nemôže uvedenú exekúciu odmietnuť z dôvodu, že predmetná zmluva obsahuje nekalú podmienku, pretože tento súd sa musí bezpodmienečne podriaďovať obsahu exekučného titulu bez toho, aby mohol posúdiť zákonnosť jeho obsahu,
 - odklad exekúcie v zásade nie je možný, a to ani dočasne, pokiaľ dlžník ako spotrebiteľ nezačne konanie vo veci samej, v ktorom sa domáha konštatovania neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky,
 - exekúciu možno takto odložiť až do momentu vydania právoplatného rozhodnutia vo veci samej iba z výnimočných dôvodov a pri splnení striktných zákonných podmienok týkajúcich sa preukázania nenapraviteľnej alebo len ťažko napraviteľnej ujmy podľa § 71 prvého odseku zákona o exekúcii a zabezpečovacích opatreniach, ktorý vylučuje ujmu súvisiacu so samotnou exekúciou, čo v praxi robí tento odklad takmer nedosiahnuteľným,
 - ak dlžník navrhuje odklad exekúcie, veriteľ má právo požadovať od neho zloženie záruky,
 - dlžník, voči ktorému smeruje exekúcia, nemá nárok na bezplatnú právnu pomoc, takže musí znášať značné náklady zastúpenia advokátom.
- 51 Slovinská vláda vo svojich písomných pripomienkach spochybnila výklad vnútroštátneho práva, ktorý poskytol vnútroštátny súd. Táto vláda konkrétne tvrdí, že vzhľadom na nedávnu judikatúru Ústavného súdu (Ústavný súd, Slovinsko), ako ju uplatnilo aj viacero iných vnútroštátnych súdov, je v súčasnosti potrebné tak vykladať kritérium nenapraviteľnej alebo len ťažko napraviteľnej ujmy podľa § 71 prvého odseku zákona o exekúcii a zabezpečovacích opatreniach, ako aj vyvažovať postavenie dlžníka a veriteľa s prihliadnutím na ujmu, ktorá by vznikla uskutočnením exekúcie.
- 52 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora sú v rámci postupu stanoveného v článku 267 ZFEÚ úlohy Súdneho dvora a vnútroštátneho súdu jasne oddelené. Súdnu dvoru prislúcha vyložiť ustanovenia práva Únie, avšak výklad vnútroštátnych právnych predpisov prináleží len vnútroštátnemu súdu. Súdny dvor teda musí vychádzať z výkladu vnútroštátneho práva, ktorý mu poskytol uvedený vnútroštátny súd (rozsudok z 27. februára 2019, Associação Peço a Palavra a i., C-563/17, EU:C:2019:144, bod 36 a citovaná judikatúra).
- 53 Pokiaľ ide o procesnú úpravu exekúcie, o ktorú ide vo veci samej, vzhľadom na charakteristiky tohto režimu uvedené vnútroštátnym súdom a zhrnuté v bode 50 tohto rozsudku je potrebné konštatovať, že takáto úprava môže narušovať účinnosť ochrany, ktorú sleduje smernica 93/13.
- 54 Bolo už totiž stanovené, že účinnú ochranu práv spotrebiteľov vyplývajúcu z tejto smernice možno zaručiť iba pod podmienkou, že vnútroštátny systém umožňuje v rámci konania o vydaní platobného rozkazu alebo v rámci konania o výkone platobného rozkazu *ex officio* preskúmanie potenciálnej nekalej povahy zmluvných podmienok uvedených v predmetnej zmluve (pozri najmä rozsudky z 18. februára 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, bod 46, ako aj z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, bod 44).
- 55 Nepochybné, ako uvádza slovinská vláda, s výhradou overenia, ktoré prináleží vnútroštátnemu súdu, nemožno vylúčiť, že najmä vzhľadom na notársky poriadok sa na notárov vzťahuje povinnosť poskytovať poradenstvo a informácie spotrebiteľom, osobitne v rámci zmluvy o hypotekárnom úvere

- uzavretej ako verejná listina, ktorá môže zabezpečiť preventívnu kontrolu nekalej povahy podmienok takejto zmluvy a prispieť tak k dodržiavaniu požiadaviek stanovených v článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13 (pozri analogicky rozsudok z 8. mája 2014, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EÚ:C:2015:637, body 55, 57 a 58).
- 56 Aj keby však existoval tento druh preventívnej kontroly, nestačilo by to na zabezpečenie účinnosti ochrany zaručenej smernicou 93/13.
- 57 Ako totiž rozhodol Súdny dvor v bode 59 rozsudku z 1. októbra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EÚ:C:2015:637), aj keby vnútroštátna právna úprava stanovila takúto preventívnu kontrolu, primerané a účinné prostriedky na ukončenie používania nekalých podmienok v zmluvách uzavretých medzi predajcami alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi musia zahŕňať ustanovenia umožňujúce zabezpečiť spotrebiteľom účinnú súdnu ochranu tým, že im poskytnú možnosť napadnúť takúto zmluvu na súde, vrátane fázy jej vymáhania v exekúcii, a to za primeraných procesných podmienok, takže výkon ich práv nebude podliehať podmienkam, najmä lehotám alebo nákladom, ktoré by výkon práv zaručených smernicou 93/13 robili mimoriadne ťažkým alebo prakticky nemožným.
- 58 Súdny dvor konkrétne vo veci, ktorá viedla k vydaniu uvedeného rozsudku, v jeho bodoch 60 a 61 spresnil, že podľa vnútroštátneho práva, o ktoré išlo v danej veci, spotrebiteľ mohol jednak podať žalobu, ktorou napadol platnosť predmetnej zmluvy, a jednak začať konanie o vylúčenie alebo obmedzenie exekúcie, čo v tomto kontexte zahŕňalo právo spotrebiteľa navrhnúť odklad exekúcie na základe tejto zmluvy. Súdny dvor navyše z informácií obsiahnutých v spise, ktoré mu boli v uvedenej veci poskytnuté, vyvodil, že v rámci uvedených konaní majú vnútroštátne sudy možnosť a povinnosť aj bez návrhu konštatovať na základe dôkazov, ktoré majú k dispozícii, zjavnú neplatnosť. Tieto procesné podmienky využitia vnútroštátnych súdnych prostriedkov ochrany teda, s výhradou overenia vnútroštátnym súdom, zrejme zaručovali účinnú súdnu ochranu spotrebiteľa.
- 59 Naopak, pokiaľ ide o situáciu vo veci samej, zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že slovinské právo neposkytuje spotrebiteľovi žiadnu záruku porovnateľnú so zárukami uvedenými v bodoch 54, 57 a 58 tohto rozsudku.
- 60 Z tohto spisu totiž v prvom rade vyplýva, že slovinské procesné právo jednoznačne nestanovuje právo spotrebiteľa navrhnúť odklad, a to ani dočasný, v prípade exekúcie na základe zmluvy o hypotekárnom úvere z dôvodu, že táto zmluva obsahuje nekalú podmienku. V každom prípade, aj keby spotrebiteľ takúto možnosť mal, nič to nemení na tom, že vnútroštátne právo podmieňuje podanie návrhu na odklad exekúcie splnením veľmi striktných procesných podmienok, ako aj zložením záruky na návrh veriteľa. Takéto požiadavky v praxi takmer znemožňujú získanie takéhoto odkladného prostriedku voči exekúcii, pretože je pravdepodobné, že dlžník v omeškaní nebude mať dostatočné finančné prostriedky na zloženie požadovanej záruky. V druhom rade je zrejme, že súd, ktorému hypotekárny veriteľ predložil návrh, v ktorom žiada o nariadenie exekúcie z titulu svojej pohľadávky, nemôže bez návrhu skúmať prípadnú nekalú povahu podmienok tejto zmluvy. Napokon v treťom rade z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že existuje nezanedbateľné riziko, že v rámci exekučného konania budú dotknutí spotrebiteľa odrádzaní od zabezpečenia svojej procesnej obrany a plného uplatňovania svojich práv, a to vzhľadom na výšku výdavkov za právne zastupovanie súvisiace s takýmto konaním v porovnaní so sumou predmetného dlhu a vzhľadom na nemožnosť požiadať o právnu pomoc.
- 61 Je potrebné dodať, že skutočnosť, že podľa slovinského procesného práva nemôže prípadnú nekalú povahu podmienok obsiahnutých v zmluve o hypotekárnom úvere uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom preskúmať súd, ktorému bol predložený návrh na nariadenie exekúcie na základe takejto zmluvy, ale preskúmať ju môže výlučne následne a len prípadne súd rozhodujúci vo veci samej, ktorému spotrebiteľ podal žalobu o neplatnosť takýchto nekalých podmienok, zjavne nestačí na zaistenie plnej účinnosti ochrany spotrebiteľa, ktorú sleduje smernica 93/13.

- 62 Ak totiž súd, ktorý rozhoduje o návrhu na nariadenie exekúcie, nemá právomoc túto exekúciu odložiť pre vadu zmluvy o hypotekárnom úvere zapríčinenú nekalou podmienkou, je pravdepodobné, že k výkonu exekučného titulu týkajúceho sa nehnuteľnosti zafaženej hypotékou dôjde predtým, než príslušný súd rozhodujúci vo veci samej prípadne konštatuje neplatnosť tejto dohody z dôvodu jej nekalkej povahy, a v dôsledku toho aj neplatnosť exekučného konania. Za týchto podmienok, aj keby bolo rozhodnutím vo veci samej dotknutému spotrebiteľovi vyhovené, tento spotrebiteľ by z tohto dôvodu požíval iba dodatočnú ochranu v podobe peňažného odškodnenia, takže takáto ochrana by nebola úplná a dostatočná, a to o to viac, ak by sa exekúcia týkala nehnuteľnosti určenej na bývanie tohto spotrebiteľa a jeho rodiny, ktorá by tak bola nenávratne stratená. Takáto dodatočná ochrana preto nie je vhodným ani účinným prostriedkom, ktorý by zabraňoval v ďalšom používaní nekalých podmienok, čo je v rozpore s cieľom stanoveným v článku 7 ods. 1 smernice 93/13 (pozri v tomto zmysle uznesenie zo 14. novembra 2013, Banco Popular Español a Banco de Valencia, C-537/12 a C-116/13, EU:C:2013:759, body 56 a 57, ako aj citovanú judikatúru).
- 63 Smernica 93/13 vykladaná vzhľadom na zásadu efektivity teda bráni vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá má charakteristiky uvedené v bode 50 tohto rozsudku.
- 64 Je pravda, že vnútroštátny súd v prejednávanej veci uvádza, že slovinskú právnu úpravu možno vykladať spôsobom, ktorý je v súlade s právom Únie, takže sa súdu, ktorému je predložený návrh na nariadenie exekúcie umožní posúdiť aj bez návrhu prípadnú nekalú povahu podmienky zmluvy o hypotekárnom úvere uzavretej vo forme notárskej zápisnice, a z tohto dôvodu odložiť takúto exekúciu.
- 65 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že zásada konformného výkladu vyžaduje, aby vnútroštátne súdy urobili všetko, čo je v ich právomoci, pričom zohľadnia vnútroštátne právo ako celok a uplatnia výkladové metódy, ktoré toto právo uznáva, s cieľom zaručiť úplnú účinnosť smernice a dospieť k riešeniu, ktoré je v súlade s cieľom sledovaným touto smernicou (rozsudok zo 6. novembra 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, bod 59 a citovaná judikatúra).
- 66 Ako tiež rozhodol Súdny dvor, požiadavka konformného výkladu zahŕňa osobitne povinnosť vnútroštátnych súdov prípadne zmeniť ustálenú judikatúru, pokiaľ táto judikatúra vychádza z výkladu vnútroštátneho práva, ktorý je nezlučiteľný s cieľmi určitej smernice. Vnútroštátny súd sa preto nemôže dôvodne domnievať, že ustanovenie vnútroštátneho práva nemôže vykladať v súlade s právom Únie len z toho dôvodu, že toto ustanovenie bolo doteraz sústavne vykladané v zmysle, ktorý nie je zlučiteľný s týmto právom (pozri najmä rozsudky z 19. apríla 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, body 33 a 34, ako aj zo 6. novembra 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, bod 60).
- 67 Vzhľadom na okolnosti uvedené v bode 64 tohto rozsudku prislúcha vnútroštátnemu súdu, aby preskúmal, či možno vnútroštátnu právnu úpravu, o ktorú ide vo veci samej, skutočne vykladať v súlade so smernicou 93/13, a aby z toho v prípade kladnej odpovede vyvodil právne dôsledky.
- 68 Na základe uvedených úvah je potrebné na položenú otázku odpovedať tak, že smernica 93/13 sa má s ohľadom na zásadu efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá vnútroštátnemu súdu rozhodujúcemu o návrhu na nariadenie exekúcie na základe zmluvy o hypotekárnom úvere uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom vo forme priamo vykonateľnej notárskej zápisnice, neumožňuje či už na návrh spotrebiteľa alebo bez návrhu preskúmať, či podmienky obsiahnuté v takejto zápisnici nemajú nekalú povahu v zmysle tejto smernice, a z tohto dôvodu odložiť navrhovanú exekúciu.

O trovách

- 69 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (ôsma komora) rozhodol takto:

Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má s ohľadom na zásadu efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá vnútroštátnemu súdu rozhodujúcemu o návrhu na nariadenie exekúcie na základe zmluvy o hypotekárnom úvere uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom vo forme priamo vykonateľnej notárskej zápisnice, neumožňuje či už na návrh spotrebiteľa alebo bez návrhu preskúmať, či podmienky obsiahnuté v takejto zápisnici nemajú nekalú povahu v zmysle tejto smernice, a z tohto dôvodu odložiť navrhovanú exekúciu.

Podpisy